

ТРИ ЗИМИ

КУПИТИ

П'єса «Три зими» відомої хорватської письменниці, яка творить у жанрі драми, Тени Штивичич розповідає про чотири покоління загребської родини та будинок, у якому вони живуть. Ключові моменти цієї родинної саги пов'язані не лише з історією героїв твору, але й з історією їхньої країни та Європи: 1945 рік - завершення Другої світової війни, 1990 рік - початок процесів розпаду СФРЮ, 2011 рік - підписання договору щодо приєднання Хорватії до ЄС. Головними дійовими особами п'єси є жінки, які шукають власних шляхів на бездоріжжі історії. Читач (і глядач) «Трьох зим» має нагоду замислитись, чи бажає він у пошуках емансипації дивитися в минуле як пасивний спостерігач, чи хоче стати активним учасником історії, якою б драматичною вона не була. П'єса «Три зими» з успіхом ставиться на багатьох європейських сценах.

Тена ШТИВИЧИЧ

ТРИ ЗИМИ

П'еса

Переклад Алли Татаренко

#

Анотація

П'єса «Три зими» відомої хорватської письменниці, яка творить у жанрі драми, Тени Штивичич розповідає про чотири покоління загребської родини та будинок, у якому вони живуть. Ключові моменти цієї родинної саги пов'язані не лише з історією героїв твору, але й з історією їхньої країни та Європи: 1945 рік — завершення Другої світової війни, 1990 рік — початок процесів розпаду СФРЮ, 2011 рік — підписання договору щодо приєднання Хорватії до ЄС. Головними дійовими особами п'єси є жінки, які шукають власних шляхів на бездоріжжі історії. Читач (і глядач) «Трьох зим» має нагоду замислитись, чи бажає він у пошуках емансипації дивитися в минуле як пасивний спостерігач, чи хоче стати активним учасником історії, якою б драматичною вона не була. П'єса «Три зими» з успіхом ставиться на багатьох європейських сценах.

Усі права застережено. Жодної частини цього видання не можна перевидавати, перекладати, зберігати в пошукових системах або передавати в будь-якій формі та будь-яким засобом (електронним, механічним, фотокопіюванням або іншим) без попередньої письмової згоди на це ТОВ «Видавництво Анетти Антоненко».

ISBN 978-617-553-064-1

ISBN 978-617-553-033-7 (Серія «Особливі прикмети II»)

Copyright © Tena Štivičić, 2015

In agreement with HENACOM d.o.o za nakladništvo 2015

© Алла Татаренко, український переклад, 2024

© «Видавництво Анетти Антоненко», 2025

ТРИ ЗИМИ

Мамі, Нені, Марії та Моніці

Дійові особи:

2011 рік

Маша Кос, 60 з чимось років
Владимир (Владо) Кос, її чоловік, під 70
Аліса Кос, їхня старша донька, 36
Луція Кос, їхня молодша донька, 31
Дуня Краль, Машина сестра, 60 з чимось
Марко Хорват, 40 років

1990 рік

Маша Кос (45)
Дуня Краль (у заміжжі Долинар, 46)
Владимир Кос (46)
Шваб (Карло Долинар, 43), Дунін чоловік
Кароліна Амруш (92)
Ігор Маревич (44), друг сім'ї
Александар Краль (73), батько Маші і Дуні
Аліса Кос (15)
Луція Кос (10)
Марко Хорват (18)

1945 рік

Ружа Краль (27), мати Маші й Дуні
Александар Краль, її чоловік
Моніка Вінтер (45), мати Ружі

Кароліна Амруш (47)

Маринко (40), службовець

Перша сцена відбувається в канцелярії Хорватського Народного театру. Решта сцен відбуваються в будинку або довкола будинку родини Кос, який колись був власністю родини Амруш.

Між сценами з'являються проєкції плану і вигляду кімнат будинку протягом двадцятого століття та фотографій його мешканців у різні роки.

Коментарі:

Пунктуаційний знак / означає одночасне звучання діалогів.

Пунктуаційний знак — означає перервану думку.

До цього видання драми «Три зими» включено також досі не публіковану сцену «Четверта зима».

Сцену «Четверта зима» досі не ставили на сцені, її можна виконувати лише з дозволу авторки.

1 Сцена

Листопад 1945 року

Канцелярія. Ранок.

Ружі двадцять сім років. У бідному, простому, але своєму найкращому одязі вона стоїть у канцелярії товариша Маринка. 1945 рік. На столі в глибині приміщення — гора ключів. Гора. Метр заввишки. Товариш Маринко друкує на машинці за столом.

МАРИНКО: Прізвище?

РУЖА: Краль.

МАРИНКО: Ім'я?

РУЖА: Ружа.

МАРИНКО: Дівоче прізвище?

РУЖА: Вінтер.

МАРИНКО: Цивільний стан?

РУЖА: Заміжня.

МАРИНКО: Прізвище чоловіка?

РУЖА: Краль.

МАРИНКО: Ім'я?

РУЖА: Александар.

Маринко підводить очі, дивиться на Ружу з підозрою, піднявши брови.

МАРИНКО: Краль, Александар?

РУЖА: Він народився у вісімнадцятому році. Це ім'я було популярним.

Маринко дивиться на неї. Їй неприємно. Але вона стоїть. Не опускає очей. Маринко піднімає телефонну слухавку. Телефонує.

МАРИНКО: Дай мені Гойка.

Чекає. Дивиться на неї з підозрою.

МАРИНКО: Гойко? Тут у мене одна товаришка — Краль, Ружа. Каже, її послав генерал. Щоб вирішити питання з житлом. Заміжня, з дитиною, каже, не мають де жити. Ага. Чекаю.

Чекає. Дивиться на неї. Не поспішає. Вона стоїть. Нервується. Але стоїть.

МАРИНКО: Так? Розумію. *(Кладе слухавку).* Генерал, бігме, каже щоб ти вибирала.

Ружа дивиться на нього.

МАРИНКО: Вибирай.

Маринко махає головою у напрямку столу з ключами.

МАРИНКО: Каже генерал, щоб я дозволив тобі вибрати. Візьми будь-який ключ.

Ружа підходить. Починає перебирати ключі. Читає адреси на папірцях, причеплених до ключів.

РУЖА: А чиї це будинки?

МАРИНКО: Як чиї? Наші.

РУЖА: Вони порожні?

МАРИНКО: Порожні.

РУЖА: А де люди, які тут жили?

МАРИНКО: Товаришко, скільки можна питати? Вибирай ключ, іди по чоловіка й дитину і заселяйся.

Ружа перебирає ключі.

РУЖА: Як мені дізнатися, куди я потраплю?

Раптом починає вдивлятися в адресу на одному з ключів.

РУЖА: Я знайшла.

МАРИНКО: От бачиш, товаришко, як усе можливо, якщо захотіти.

Маринко киває їй, щоб вона показала йому адресу. Розгортає інвентарну книгу і записує.

МАРИНКО: Який номер?

РУЖА: Двадцять один.

Маринко задумався. Подивився якісь протоколи.

МАРИНКО: Буржуйський смак, товаришко.

Вона мовчить. Маринко дивиться на неї, ніби вивчає її.

МАРИНКО: Бувай. Смерть фашизму!

РУЖА: Воля народу...

2 Сцена

Листопад 2011 року

Вечір.

Будинок. Вітальня.

На стіні висить старовинний портрет — молода жінка з червоново-рудим волоссям, у гарній, панській сукні, картина 1913 року. Це Кароліна Амруш у віці п'ятнадцяти років.

Це кімната, по якій помітно, що в ній мешкають десятиліттями.

Кілька старовинних, антикварних предметів. Трохи дешевих соціалістичних меблів. Кілька пристроїв — як-от програвач компакт-дисків, який нагадує про сьогодення. Вітальня збіднілого середнього класу, яку ніколи не ремонтували.

За столом Аліса (36) та Дуня (63). На столі розкладено ескізи.

Владо (70) стрімко проходить через кімнату, входить в одні з дверей.

ВЛАДО: Я швидше здохну, аніж допущу, щоб мені піп читав мораль.

...за ним іде Луція (33), знервована.

ЛУЦІЯ: Ніхто тобі не буде читати мораль —

ВЛАДО: Я погодився сидіти в церкві й терпіти, але облатку їсти не буду, не буду молитися, і щоб ніхто й не думав приходити до мене святити дім.

Владо вибігає через інші двері.

ЛУЦІЯ: Ніхто не буде святити дім. А якщо тобі благочинний простягне облатку, що тобі вартує висунути язика? Облатка — це як чипс. Чипси ти любиш. Тату —

Луція виходить слідом за ним. Дуня не звертає уваги, замислилася над ескізами. Аліса стежить за нею.

АЛІСА: Хіба вона не мусить бути похрещеною, щоб вінчатися в церкві?

ДУНЯ: Я, власне, думаю, що басейн краще було б розмістити тут, по ширині.

Маша (66) входить до кімнати, несе столове приладдя. Кладе його на стіл. У Маші поверх халата пов'язано великий фартух. Маша постійно в русі.

МАША: Не мішайся.

ДУНЯ. Та я ніц не мішаюся. Я ж можу дати пораду.

МАША: Дам'ян найняв найкращих архітекторів.

АЛІСА: А нам так потрібен той басейн?

ДУНЯ: Басейн був тут, коли будинок був збудований. Тут, де тепер гараж, який Плазибати збудували. Ну добре, не зовсім басейн. Швидше рибний ставок.

МАША: Тоді його старий Амруш наказав залити цементом —

ДУНЯ: Після того, як у нього кинулася Кароліна.

МАША: Не кинулася, вона послизнулася на гнилому листі, і впала в басейн, і мало не замерзла, бо був листопад.

Маша виходить. Дуня дивиться на Каролінин портрет на стіні.

ДУНЯ: Гаразд, чи кинулася, чи впала, залишилося нез'ясованим. Що було в дев'ятсот двадцятому — ми знати не можемо. Але. Якби ми залишилися у Дюссельдорфі, я б зробила басейн у саду. Я завжди цього хотіла.

МАША (за сценою, кричить): Влаго!! Луціє! Вечеря.

Входить Маша. Кричить так, що її могли б почути навіть у Англії.

МАША: Я не буду вам повторювати!!

ДУНЯ (Алісі): Вона охрестилася два місяці тому.

Аліса дивиться на неї вражено.

АЛІСА: Охрестилась?

Входить збуджений Влаго.

ВЛАДО: Тільки подумаєш, що клопоти минули. Дитячі хвороби, школи, оцінки, гормони, наркотики, алкоголь, усі ті жахливі непідходящі хлопці, все це минає, і тоді тобі завдають остаточного удару!

Луція входить з кухні.

ЛУЦІЯ: Йой. Тату, та заспокойся...

Маша входить з кухні, несе ще щось на стіл.

МАША: Справді, Владо, зберися до купи —

ВЛАДО: Зберися? Зберися?

МАША: Дуню, прошу тебе, позабирай ці папери.

Владо піднімає келих. Прокашлюється. Маша згадує, що ще чогось бракує. Вибігає. Владимир ставить келих на стіл. Маша входить з посудом. Ставить його на стіл. Владимир знову піднімає келих. Маша знову виходить. Він безсило розводить руками.

ЛУЦІЯ: Та облиш...

Владо знову розводить руками — це мученицька робота бути таким терплячим. Входить Маша, ставить на стіл іще щось. Дуня запалює цигарку.

МАША: Зараз будеш курити?

ДУНЯ: Я не знала, скільки це ще триватиме.

ВЛАДО (*Маші*): На тебе чекаємо.

МАША: На мене, так?

ВЛАДО: Я хочу сказати —

МАША: Бо ти не міг накрити на стіл?

ВЛАДО: А ти мене просила?

МАША: Чи я мушу тебе завжди просити? Мушу тебе просити? Тридцять п'ять років я для вас готую. І працюю на повну ставку. Це приблизно... (*множить у голові*) помножити на п'ять... плюс один, коли тато був живий.. чотири на ум пішло...

ДУНЯ: Дванадцять кусків плюс-мінус.

МАША: Плюс-мінус дванадцять тисяч вечер. Оскільки Вас до біса багато, а я маю лише дві руки. І ти не міг за тридцять п'ять років запам'ятати, що на стіл треба накрити —

ВЛАДО: О Боже мій милий, гаразд. Ось, від сьогодні і до кінця життя ніхто не має права покласти на стіл навіть виделку. Ось, перед свідками.

ДУНЯ: Влаго, це в тебе супер-ідея. Не піддавайся деморалізації невідомого, ми намалюємо тобі карту кухні.

ВЛАДО: Хоча, заради точності, якщо врахуємо всі вечери, які готувала баба Ружа, і, крім того, всі відпустки, якщо було більше десяти тисяч — можете мене тут різати.

Ружа глибоко вдихає повітря, йде в контрнаступ.

ЛУЦІЯ: Мамо, прошу тебе, я вмираю з голоду.

Влаго підводиться. Підносить келих. Іззовні чути шум. Пересування меблів. Усі прикипають поглядом до стелі. Похмурнішають. Луція найбільше. Ніби шум спрямовано проти неї.

Влаго здається. Сідає. Чекають, щоб шум перестав. Влаго підводиться. Бере келих, прокашлюється.

ВЛАДО: Отже, я піднімаю цей келих за моїх дочок. За Алісу, яка приїхала з далеких країв, звідки нас рідко навідує —

Луція робить гримасу — тост за Алісу, ясно. Маша зітхає.

ВЛАДО: Дивний цикл нам випав. Я пам'ятаю, як ми раділи, коли Дуня раз на рік приїздила в гості з Німеччини. Щоправда, Дуні тоді треба було їхати десять, п'ятнадцять годин з Дюссельдорфа, а зараз це лише дві години літаком з Лондона, причому низькобюджетних компаній, але й це в наш час, схоже, завелике зусилля —

АЛІСА: Йой, тату, краще випий за Луцію.

ВЛАДО: Спокійно. Я, певно, знаю, що роблю. Отже, Луціє, завтра твій великий день. Завтра починається нове життя, твоє

життя заміжньої жінки. Я сподіваюся, що ти в Дам'яні знайшла доброго друга і що на тебе чекає щастя.

АЛІСА: За Луцію!

ВЛАДО: Зачекай, я ще не закінчив. Ви обидві обрали свої шляхи. Ми з мамою зробили скільки могли, щоб вам у цьому допомогти, хоча вона була більшою любителькою *Вільних дітей Саммерхілла*, аніж я, але що поробиш. Ми вас ні в чому не обмежували. Бо якби так було, Аліса не жила б так далеко, далеко, аж у тій Англії —

МАША: Ну, Владо...

ВЛАДО: Для людини важливо, можливо, найважливіше, поставити дітей на ноги. Побачити, що вони пішли у широкий світ і гордо йтимуть тим світом —

АЛІСА: І вступають сміливо...

ВЛАДО: Так, Алісо, це теж.

Починають піднімати келихи.

ВЛАДО: А зараз мені залишається сказати ще пару слів про шлюб.

Келихи, які вже опинились у повітрі, ставлять на стіл.

ВЛАДО: Отже, шлюб — це те, чого людська істота прагне споконвіку. Об'єднання з коханою людиною, з якою розділить тягар життя, але також щастя і красу того ж таки життя. І це, здається, найприродніший стан людини. Це не значить, звісно, що не бути у шлюбі — протиприродно. (*Тілом він звертається до Аліси*). Ні. Людина робить так, як знає і вміє. І кожному, хто думає, що шлюб — проста штука і не передбачає багато обмежень, можу сказати, що він помиляється.

МАША: І в чому ж це ти, перепрошую, себе обмежив?

ВЛАДО: Шлюб як такий, я кажу.

МАША: Прошу тебе навести нам два приклади того, в чому ти себе обмежив —

Владо ігнорує її, продовжує підвищеним тоном.

ВЛАДО: І це не означає, що шлюб не може бути абсолютно невдалим і вчорашні партнери не можуть стати найлютішими ворогами. *(Зараз він тілом звертається до Дуні).*

ДУНЯ: Це тільки в тому разі, якщо вийдеш заміж за гівнюка. Клятого. Щоб він здох, трясця його матері.

МАША: Дуню, ми хіба не домовлялися, що не будемо так поводитись за столом?

ДУНЯ: Домовлялись. Але що робити, якщо немає іншого слова для гівна?

МАША: Дуню, ну правда —

ВЛАДО: Це все варіації на тему, звану життям. Але всі ці випробування можна пережити, якщо чоловік має поруч жінку. Яка вірить у нього і підтримує його навіть тоді, коли йому найгірше.

АЛІСА: А жінка?

ВЛАДО: Прошу?

АЛІСА: А що жінка?

ВЛАДО: Що що жінка?

АЛІСА: Те саме для жінки.

ВЛАДО: Та коли я кажу «людина», я думаю і про жінок.

АЛІСА: Справді?

ЛУЦІЯ: Тату, я сьогодні з'їла одне зварене накруто яйце. Пожалій мене.

ВЛАДО: І на завершення. Шукайте, діти, своє щастя у свої способи, як знаєте й умієте, але кохайте одне одного і підтримуйте. Найважливіше у житті — щоб людина мала когось близького. Ну, за мою Луцію, хай буде щасливою.

ВСІ: Будьмо!

ВЛАДО: Щоб не сказати «амінь».

* * *

Після вечері. Маша на кухні. Алісин ноутбук лежить відкритий на столі.

АЛІСА: Невже люди справді ще це роблять? Коли кажу «люди», маю на увазі чоловіків.

ЛУЦІЯ: Що роблять?

АЛІСА: Той концепт «парубочої вечірки»... останній вечір свободи. Ніби шлюб — це в'язниця, в якій чоловік капітулює. Це трохи...

ВЛАДО (*бурмоче*): Бігме, капітулює.

ЛУЦІЯ: Це трохи що?

АЛІСА: По-дурному.

ЛУЦІЯ: Це звичай, кúрча.

АЛІСА: Гаразд, звичай, я знаю. Раптом так багато звичаїв...

Маша йде до кухні.

ВЛАДО: А що, серденько, кажуть на півночі про оцей наш вступ до Європейського Союзу?

АЛІСА: Де на півночі? В Англії? Нічого не кажуть, тату. Переважно вони не мають про нас ніякої думки. Знаєш, крім випадків, коли йдеться про пляжі. Або про воєнних злочинців.

Повертається Маша з тарілками.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

BOOK2GO
ЕЛЕКТРОННІ КНИГИ

КУПИТИ